

Mr. J.H.J. (Jeroen) de Wildt
dewildt@planet.nl

Den Haag, 29 mei 2020

BIJDRAGE AAN INTERNETCONSULTATIE BETREFFENDE HET INITIATIEF-WETSVORSTEL STRAFBAARSTELLING LEEFTIJDSDISCRIMINATIE

Algemene opmerking

Het voorliggende initiatiefwetsvoorstel verdient alle waardering. Het is een uitstekende aanzet tot de discussie over de aanscherping van de bestrijding van leeftijdsdiscriminatie, maar de indiener zal zich (met zijn vermoedelijke secondanten) realiseren dat het tot stand brengen of wijzigen van anti-discriminatiewetgeving veel uithoudingsvermogen vergt. En bij een non-discriminatiegrond als “leeftijd” moet daarbij rekening worden gehouden met de wijdverbreide – en onlangs weer door de Raad van State uitgedragen [1] - zienswijze dat leeftijd eigenlijk vooral een functioneel criterium is, waar de wetgever zich onbekommerd van kan bedienen.

Commentaar

In dit commentaar beperk ik mij tot één aspect van het initiatief-wetsvoorstel: de gedachte dat aan de beledigingselementen in artikel 137c en volgende Wetboek van Strafrecht de non-discriminatiegrond “leeftijd” moet worden toegevoegd.

De artikelsgewijze toelichting is opmerkelijk summier; de motivering moet dan ook worden gezocht in het algemeen deel van de memorie van toelichting. Helaas heeft de indiener de slechte gewoonte van de regering overgenomen om bij een wetsvoorstel geen tekst aan te bieden, waarin te lezen valt hoe de wet ter zake zal komen te luiden als het wetsvoorstel ongewijzigd zou worden aangenomen. Om de lezer van het navolgende van dienst te zijn, voeg ik in [bijlage 1](#) een dergelijke tekst toe.

Op p. 4 van de concept-memorie van toelichting wordt een overzicht gegeven van de wijze waarop de diverse non-discriminatiegronden zijn verwerkt in de huidige artikelen 137c-f. Vermeld wordt dat in de artikelen 137e en 137f “geslacht” als extra grond is toegevoegd. Dat is niet precies genoeg opgeschreven. Deze non-discriminatiegrond ontbreekt in 137c (opzettelijke belediging van een groep mensen), maar wordt wél vermeld in 137d (aanzetten tot haat of discriminatie of gewelddadig optreden), ontbreekt in het eerste deel van 137 e (openbaarmaking beledigende uitlatingen) maar wordt wél vermeld in het tweede deel van dat artikel (openbaarmaking uitlatingen die aanzetten tot haat, enz.).

Waar het dus om gaat: rechtstreekse groepsbelediging dan wel openbaarmaking van groepsbelediging is niet strafbaar gesteld als het om “geslacht” gaat. Dat is een wel overwogen keuze geweest, zoals kan worden nagelezen in de memorie van toelichting op het wetsvoorstel, waarmee de non-discriminatiegronden geslacht en hetero- of homoseksuele gerichtheid aan de artikelen 137c en volgende werden toegevoegd [1].

¹ Kamerdossier 20239. Het oorspronkelijke wetsvoorstel sprak over “seksuele gerichtheid”, maar bij nota van wijziging (nr. 5) werd die terminologie ingewisseld voor “hetero- of homoseksuele gerichtheid”. Daar werd in de Tweede Kamer nog uitvoerig over gedebatteerd, maar uiteindelijk bleef dat zo.

Het belangrijkste argument was dat daarmee een veel te grote inbreuk op de vrije meningsuiting zou worden gemaakt:

“[...] De Emancipatieraad pleit er niet voor «geslacht» op te nemen in artikel 137c, dat betrekking heeft op in het openbaar beledigen. Hij meent dat hierdoor de vrijheid van meningsuiting te zeer zou worden ingeperkt. Ook wordt als argument genoemd dat een dergelijk verbod eerder gebruikt zal worden ter bescherming van gevestigde belangen, bij voorbeeld om uitlatingen van feministische auteurs te verbieden.

De door de raad gegeven argumentatie voor het wel opnemen van sekse in de artikelen 137d en -e doch niet in artikel 137c spreekt mij aan. Op deze wijze wordt een mogelijkheid geboden tot het tegengaan van agressie tegen vrouwen, zonder dat de vrijheid van meningsuiting te zeer wordt ingeperkt. Ik ben - met de Emancipatieraad - van mening, dat men bij afweging van de vrijheid van meningsuiting en de door de strafbaarstelling te beschermen belangen, ten aanzien van het in het openbaar beledigen van een groep personen wegens hun geslacht, tot een ander resultaat komt dan ten aanzien van openbare belediging van een groep personen wegens hun geloof of levensovertuiging of hun seksuele gerichtheid. Discriminatie van deze (rninderheids)-groepen is niet zelden het gevolg van (herhaaldelijk) in het openbaar geuite beledigingen waardoor een negatief beeld ontstaat, waartegen zij zich moeilijk kunnen verweren. Openbare belediging van een groep mensen wegens hun seksuele gerichtheid houdt niet zelden een bedreiging in van een gelijkwaardige positie van mensen met een bepaalde gerichtheid. Strafbbaarstelling beoogt dit te keren. Discriminatie van vrouwen is in mindere mate het gevolg van beledigingen doch veeleer van opvattingen over de rol van de vrouw in de maatschappij. Als voorbeeld van indirecte discriminatie van vrouwen wordt in de EEG-richtlijn gelijke behandeling mannen en vrouwen genoemd «verwijzing naar de echtelijke staat of de gezinsomstandigheden». Dergelijke verwijzingen zijn niet beledigend doch behoren wel tot de belangrijkste vormen van discriminatie van vrouwen”.

De vraag waar de indiener dan ook voor staat is: maakt toevoeging van de woorden “hun leeftijd” aan artikel 137c en het eerste deel van artikel 137c, eerste lid, onder 1, eerste gedeelte niet een vergelijkbare inbreuk op de vrijheid van meningsuiting ?

De omstandigheid dat leeftijd in brede kringen nog in het geheel niet als een non-discriminatiegrond wordt gezien, stelt een liberaal die leeftijdsdiscriminatie strafbaar wil stellen voor een dilemma: wil hij voor wat betreft de groepsbelediging van mensen wegens hun leeftijd een volksopvoeder worden (goed pleitbaar) of toch een onvermoeibaar verdediger van de vrije meningsuiting blijven (waarmee hij niemand's respect verliest) ?

JdW

29-5-2020

ⁱ Zie de brief van 8 april 2020 van de Vice-President van de Raad van State aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 32411, nr. 14), houdende voorlichting over een amendement van het lid Krol (Kamerstukken 32 411, nr. 11) bij het voorstel van wet van de leden Bergkamp, Özütok en Van den Hul houdende verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet, strekkende tot toevoeging van handicap en seksuele gerichtheid als non-discriminatiegrond (Kamerstuk 32 411).

Tekst van bepalingen uit het Wetboek van Strafrecht [1] zoals deze zouden luiden indien het initiatief-wetsvoorstel Strafbaarstelling leeftijdsdiscriminatie ongewijzigd zou worden aanvaard

Tweede boek – MISDRIJVEN - Titel V. Misdrijven tegen de openbare orde

[...]

Artikel 137c

1. Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, **hun leeftijd** of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137d

1. Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, **hun leeftijd** of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137e

1. Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - 1°. een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, **hun leeftijd** of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, **hun leeftijd** of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;
 - 2°. een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft;

wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.

2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

¹ Artikel II van het initiatiefwetsvoorstel Strafbaarstelling Leeftijdsdiscriminatie bevat wijzigingen in het Wetboek van Strafrecht BES. Deze worden hier niet verder uitgeschreven.

Artikel 137f

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid, **hun leeftijd** of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel 137g

1. Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
2. Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137h

Indien de schuldige een van de strafbare feiten, omschreven in de artikelen 131 tot en met 134 en 137c tot en met 137g, in zijn beroep begaat, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

[...]

Derde boek – OVERTREDINGEN – Titel II. Overtredingen betreffende de openbare orde

[...]

Artikel 429quater

1. Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, **hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun leeftijd** wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.
2. Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

[...]